

symposium LEIF Antwerpen, 25 maart 2017

'bedankt dat ge mij wilt helpen' over levenseinde en polypathologie

Wim Distelmans

leerstoel 'Waardig Levenseinde'
van deMens.nu aan de VUB

LevensEinde InformatieForum
Een waardig levenseinde voor iedereen

begrippenkader

levenseindebeslissingen

1. stoppen met behandeling
2. niet opstarten van behandeling
3. aanpassen pijnstilling/ palliatieve sedatie
4. levensbeëindiging zonder verzoek
5. hulp bij zelfdoding
6. euthanasie

levenseindebeslissingen

1. stoppen met behandeling
2. niet opstarten van behandeling
3. aanpassen pijnstilling/ palliatieve sedatie
4. levensbeëindiging zonder verzoek
5. hulp bij zelfdoding <<1 % in 2016
6. euthanasie 2% in 2016

LevensEinde InformatieForum
Een waardig levenseinde voor iedereen

voltooid leven versus polypathologie

LevensEinde InformatieForum
Een waardig levenseinde voor iedereen

voltooid leven / klaar met het leven / levensmoe

voltooid leven / klaar met het leven / levensmoe

de zaak Brongersma (1998)

beroep in 2002 verworpen door Hoge Raad

- oorzaak van ondraaglijk, onbehandelbaar lijden is onbelangrijk maar
- welke beroepsgroep is competent om te kunnen oordelen over onomkeerbaar ondraaglijk lijden **zonder medische context?**

voltooid leven / klaar met het leven / levensmoe

de zaak Brongersma (1998)

beroep in 2002 verworpen door Hoge Raad

- oorzaak van ondraaglijk, onbehandelbaar lijden is onbelangrijk maar
- m.a.w. artsen kunnen enkel oordelen over lijden **in medische context**

polypathologie

de zaak Amélie Van Esbeen (2009)

- oorspronkelijk: 'voltooid leven'
- later: ernstig, ongeneeslijke kwalen
 - elk afzonderlijk: **nog draaglijk**
 - samen = stapeling van kwalen
 - = polypathologie: **ondraaglijk**

polypathologie

stapeling: na zoveelste inperking door dysfunctie

voltooid leven

door voorval wel ontvankelijk?

Nederland

burgerinitiatief 'voltooid leven'

van initiatiefgroep 'Uit Vrije Wil' (2012)

aanleiding tot

- adviescommissie 'voltooid leven' (2014)
(voorzitter Paul Schnabel)
- wetsvoorstel Pia Dijkstra (2016)

adviescommissie 'voltooid leven' (Schnabel)

moet euthanasiewet verruimd naar 'voltooid leven'?

- voltooid leven = containerbegrip
 - meestal: stapeling van aandoeningen waardoor ondraaglijk lijden (valt binnen huidige wet)
- alleen artsen bevoegd (veilig, deskundig, toetsbaar)
- aanbeveling: 2de advies (moet geen arts zijn)
- aanbeveling: aandacht voor eenzaamheid
 - zelfredzaamheid
 - herwaardering ouderdom

conclusie (feb 2016): géén verruiming euthanasiewet nodig

wetsvoorstel 'voltooid leven' Pia Dijkstra (D66)

'soms is het leven niet meer levenswaardig door gemis, ...'

- behoort niet uitsluitend tot expertise arts
introductie van 'levenseindebegeleider'
 - behoort tot gezondheidsberoepen: arts, psycholoog, verpleegkundige, ...
moet opleiding volgen
- **levenseindebegeleider oordeelt over verzoek tot zelfdoding:**
 - duurzaam, zonder druk, weloverwogen
 - nagaan of geen andere hulp mogelijk
- 2de advies nodig van andere levenseindebegeleider
- verzoeker is >75 jaar
- 2 maanden wachttijd

België

euthanasiewet en polypathologie?

handelingsbekwaam / wilsbekwaam

vrijwillig, herhaald, duurzaam (schriftelijk verzoek)

ernstig, ongeneeslijke aandoening door ziekte / ongeval
ondraaglijk lijden

terminaal advies 2de (LEIF)arts

niet-terminaal advies 2de + 3^{de} (LEIF)arts (specialist/psychiater)

1 maand wachttijd

België

euthanasiewet en polypathologie?

handelingsbekwaam / wilsbekwaam

vrijwillig, herhaald, duurzaam (schriftelijk verzoek)

ernstig, ongeneeslijke aandoening door ziekte / ongeval
ondraaglijk lijden

terminaal advies 2de (LEIF)arts

niet-terminaal advies 2de + 3^{de} (LEIF)arts (**huisarts**/psychiater)

1 maand wachttijd

België

rapport 2014-2015 Federale Commissie Euthanasie

	2014	2015
totaal euthanasies	1928	2022
kanker	1304 (67,6%)	1371 (67.8%)
polypathologie	176 (9,1%)	209 (10,3%)